

Az Európai Unió
Tanácsa

Brüsszel, 2022. február 16.
(OR. en)

5959/1/22
REV 1

COMPET 71
IND 28
MI 87
RECH 59
ENT 11
MAP 5
TELECOM 37

FEDŐLAP

Biz. dok. sz.:	COM(2022) 31 final/2
Tárgy:	A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK Az EU szabványosítási stratégiája Globális szabványok kialakítása a reziliens, zöld és digitális egységes uniós piac támogatása érdekében

Mellékelten továbbítjuk a delegációknak a COM(2022) 31 final/2 számú dokumentumot.

Melléklet: COM(2022) 31 final/2

EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2022.2.2.
COM(2022) 31 final/2

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**Az EU szabványosítási stratégiája
Globális szabványok kialakítása a reziliens, zöld és digitális egységes uniós piac
támogatása érdekében**

Az EU szabványosítási stratégiája

Globális szabványok kialakítása a reziliens, zöld és digitális egységes uniós piac támogatása érdekében

I. Bevezetés – Az uniós értékeket, szakpolitikai célkitűzéseket és a szabályozás végrehajtását előmozdító szabványok

A szabványok az egységes európai piac központi elemét alkotják. Az elmúlt 30 évben az európai szabványosítási rendszer keretében több mint 3 600 harmonizált szabványt dolgoztak ki, amelyek révén a vállalatok bizonyítani tudják, hogy megfelelnek az uniós jogszabályoknak, valamint számos további európai szabványt és műszaki előírást fogadtak el az interoperabilitás, az uniós polgárok biztonságának és a környezet védelmének előmozdítása érdekében. Az európai szabványok jelentős előnyökkel jártak a vállalkozások és a fogyasztók számára, egyenlő versenyfeltételeket teremtettek a vállalkozások számára az egységes piacon, és erősítették a fogyasztói bizalmat.

Az európai szabványosítás azonban egyre nehezebb globális piaci versenykörülmények között működik. Számos harmadik ország magabiztos álláspontot képvisel a szabványosítás tekintetében, versenyelőnyt biztosítva iparágak számára a piacra jutás és a technológiák bevezetése tekintetében.

Európa versenyképessége, technológiai szuverenitása, a függőségek csökkentésére való képessége és az uniós értékek – többek között társadalmi és környezetvédelmi törekvéseink – védelme függ attól, hogy az európai szereplők mennyire bizonyulnak sikeresnek a nemzetközi szintű szabványosítás terén. Ehhez nemcsak komoly szabványosítási szakértelemre van szükség az ipari és a tudományos körökben, hanem arra is, hogy az európai szabványosítás agilisebbá, rugalmasabbá és fókuszáltabbá váljon, és képes legyen előre jelezni a szabványosítási igényeket.

Ezzel egyidejűleg az európai szabványosításnak reagálnia kell az innováció gyorsuló ütemére, és a szabványok kidolgozását gyorsan, ugyanakkor a magas színvonal megőrzése mellett kell elvégezni. Más, gyakran magánszektorbeli és nem európai iparágak által vezetett konzorciumok szabványalkotása egyszerűbb és gyorsabb. Az európai szabványosítási rendszer különösen az új és kialakulóban lévő technológiák esetében sokszor nem képes kellő időben eredményt felmutatni, így az Unió lemarad az „elsőként cselekvők” által a szabványosítás révén elérhető jelentős előnyökről.

Bár az európai szabványosítás az EU egységes piacának létrehozása szempontjából sikertörténetnek tekinthető, eddig nem jutott kellő figyelem a szabványok stratégiai jelentőségének, és ez a szabványalkotás terén betöltött vezető szerep szempontjából az EU hátrányára vált. Ennek meg kell változnia. Figyelembe véve az ütemtervről kapott visszajelzéseket¹, ez a stratégia egy intézkedéscsomagot javasol annak érdekében, hogy a szabványok ismét a reziliens, zöld és digitális egységes uniós piac középpontjába kerüljenek, és megerősödjön az európai szabványosítási rendszer globális szerepe.

II. Az európai szabványosítási rendszer kiaknázása az ökológiai és digitális kettős átállás megvalósítása, valamint az egységes piac rezilienciájának támogatása érdekében

Az uniós iparágak digitális és ökológiai átállása, valamint a jól működő és reziliens egységes piac olyan szabványosítási rendszerre támaszkodik, amely megfelelően tükrözi az Unió szakpolitikai prioritásait. A klímasemleges, reziliens és körforgásos gazdaságra irányuló uniós törekvések nem valósíthatók meg a tesztelési módszerekre, irányítási rendszerekre vagy interoperabilitási

¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13099-Szabvanyositasi-strategia/feedback_hu?p_id=25976796

megoldásokra vonatkozó európai szabványok nélkül. A digitális vezető szerepért folyó globális versenyben az EU versenyképessége szempontjából alapvető fontosságú, hogy képes legyen globális referenciaként kialakítani a digitális termékekre, folyamatokra és szolgáltatásokra vonatkozó nemzetközi szabványokat. Röviden összefoglalva, az EU reziliens, zöld és digitális gazdaságra vonatkozó szakpolitikai törekvései nem fognak teljesülni, ha a kapcsolódó szabványokat a világ más régiói határozzák meg.

Ezért az iparági ökoszisztémákban folyó szabványosítási munka mellett napjainkban az Európai Unió több területen is kritikus jelentőségű szabványosítási prioritásokkal szembesül, ahol az elkövetkező években a stratégiai függőségek elkerülése, valamint az EU zöld és digitális technológiák terén betöltött globális vezető szerepének kinyilvánítása érdekében szabványokra lesz szükség. A stratégiai függőségeknek az aktualizált uniós iparstratégia² keretében végzett elemzése, valamint az érdekelt felek ipari szövetségeken keresztül biztosított hozzájárulása fényében a következő stratégiai területeken sürgős szükség van szabványok kidolgozására: a Covid19-oltóanyag- és -gyógyszergyártás jelenlegi akadályainak leküzdését lehetővé tevő szabványok; a kritikus fontosságú nyersanyagok újrafeldolgozását támogató szabványok; a tiszta hidrogén értékláncának bevezetését támogató szabványok; az alacsony szén-dioxid-kibocsátású cementgyártást támogató szabványok, tekintettel a jelentős kibocsátásmegtakarítási potenciálra; a chippek tanúsítására vonatkozó szabványok a biztonság, hitelesség és megbízhatóság tekintetében; valamint az adatok átjárhatóságát, az adatmegosztást és az adatok további felhasználását javító adatszabványok a közös európai adatterek támogatása érdekében.

E szabványosítási prioritások kezelése, valamint a jövőbeli prioritások és igények jobb azonosítása és előrejelzése érdekében a Bizottság több intézkedésre tesz javaslatot.

Először is, a Bizottság hamarosan intézkedni fog a fent felsorolt szabványosítási prioritásokkal kapcsolatban, mint azt az Unió 2022. évi éves szabványosítási munkaprogramja is tükrözi. A Bizottság szabványosítási kérelmeket indít, kellő időben együttműködik az érintett érdekelt közösségekkel, és finanszírozással is támogatni fogja a munkát. A Bizottság felszólítja az európai szabványügyi szervezeteket, hogy kezeljék prioritásként e munka haladéktalan végrehajtását.

Másodszor, egy új magas szintű fórum keretében a tagállamok, az európai szabványügyi szervezetek és a nemzeti szabványügyi testületek, az ipar, a civil társadalom³ és a tudományos élet képviselői együtt vesznek részt a prioritások meghatározásában, a jövőbeli szabványosítási igényekkel kapcsolatos tanácsadásban, az európai érdekek (nemzetközi) szabványosítási fórumokon való hatékony képviselésének koordinálásában, valamint annak biztosításában, hogy az európai szabványosítási tevékenységek megfeleljenek azoknak az igényeknek, amelyeket az uniós gazdaság zöldebbé, digitálisabbá, méltányosabbá és reziliensebbé tétele támaszt. A fórum emellett a szabványokkal kapcsolatos műszaki szakértelem és készségek megerősítésén is dolgozni fog. Munkáját szakosított alcsoportok fogják irányítani operatív szinten. A magas szintű fórum szorosan együttműködik a meglévő szakértői csoportokkal, például az Ipari Fórummal, az Adatinnovációs Testülettel, az ipari szövetségekkel és az Európai Biztonságkutatási Fórummal⁴. Ez lehetővé teszi a szabványosítási közösség számára, hogy gyorsabban, az innovátorok és felhasználók igényeivel összhangban reagáljon. Az Európai Parlament és a Tanács részvétele az uniós szabványosítás prioritásainak megvitatásában kulcsfontosságú a politikai egyeztetés biztosításához; ennek érdekében évente magas szintű rendezvény megrendezésére kerül sor.

² COM(2021) 350 final.

³ Beleértve a fogyasztóvédelmi szervezeteket, valamint a környezetvédelmi és dolgozói érdekcsoportokat.

⁴ A fórum lehetővé teszi a nemzeti hatóságok számára, hogy megosszák egymással nézeteiket és tapasztalataikat a biztonsági kutatások elterjedését gátló fő akadályok felszámolásával kapcsolatban; célja továbbá, hogy támogassa a következetes és stratégiai megközelítést a biztonsági kutatásokkal kapcsolatos uniós szakpolitikai döntéshozatalban.

Harmadszor, a Bizottság a magas szintű fórummal együtt elindítja a meglévő szabványok felülvizsgálatának folyamatát, hogy az európai zöld megállapodás és az Európa digitális évtizede célkitűzéseinek teljesítése, valamint az egységes piac rezilienciájának támogatása érdekében meg lehessen állapítani, hogy mely szabványok szorulnak felülvizsgálatra és mely területeken van szükség újakra.

Negyedszer, a Bizottság szakértői szinten a *szabványokkal kapcsolatos uniós kiválósági központot* hoz létre a meglévő, a Bizottságon, az uniós ügynökségeken és a közös vállalkozásokon belül szétszórta szabványosítási szakértelem jobb összehangolása és kiaknázása érdekében. A központ a tagállamokkal szoros együttműködésben a jövőbeli szabványosítási igények előrejelzésén dolgozik, támogatja a kiemelt szabványosítási területeken végzett munkát, és nyomon követi a nemzetközi szabványosítási tevékenységeket. A központ lehetővé teszi a közszféra azon igényeinek kielégítését, hogy iránymutatások és előírások szülessenek olyan területeken, mint az elektronikus azonosítás, az e-kormányzat vagy az európai blokklánc-szolgáltatási infrastruktúra. A Bizottság létrehozza a szabványosítási főtisztviselő funkcióját, aki irányítja a *kiválósági központ* munkáját, és biztosítja a Bizottságon belül zajló szabványosítási tevékenységek átfogó felügyeletét és koordinációját.

Ötödször, az európai szabványügyi szervezetekkel partnerségben a Bizottság megoldásokat dolgoz ki és egyértelmű célokat tűz ki az uniós jogszabályok végrehajtását alátámasztó szabványok kidolgozása minden egyes lépésének felgyorsítása érdekében. Ehhez minden fél részéről fokozott erőfeszítésekre van szükség. Többek között javítani kell az újonnan kidolgozott szabványok összhangját az uniós joggal annak érdekében, hogy a szabványok elfogadása kellő időben megtörténjen. Szükséges továbbá, hogy az európai szabványügyi szervezetek csökkentsék a harmonizált szabványok elfogadása és a Bizottságnak történő hivatalos benyújtásuk közötti időt⁵. Bár a szabványok benyújtása és a hivatkozásoknak az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetése között eltelt idő 2020-ban és 2021-ben csökkent, a Bizottság folytatja a kihirdetés felgyorsítása érdekében végzett munkát, miközben továbbra is eleget tesz azon kötelezettségének, hogy ellenőrizze, a szabványok megfelelnek-e az uniós jog követelményeinek.

Az üzleti szolgáltatások terén a múltban viszonylag lassú volt az előrehaladás, és a szolgáltatási szabványok továbbra is az összes európai szabvány mindössze 2 %-át teszik ki. A Bizottság előrehaladást ért el azon területek felmérésében, hogy a harmonizált szabványok hol javíthatják leginkább a versenyképességet és csökkenthetik a piaci akadályokat, többek közt a fejlett gyártási és az építőipari szolgáltatási szabványok tekintetében. A Bizottság együttműködik az érdekelt felekkel az üzleti szolgáltatásokkal kapcsolatos munka előbbre vitele érdekében.

Egy másik terület, amelyet a Bizottság az érdekelt felekkel közösen fog értékelni, a közbeszerzés mint az innovatív, zöld és digitális termékekre vonatkozó szabványok elterjedésének előmozdítására szolgáló eszköz.

⁵ A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az európai szabványosításról szóló, 2012. október 25-i 1025/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet végrehajtásáról, COM(2022) 30.

A Bizottság:

- együttműködik az európai szabványügyi szervezetekkel, az érdekelt felekkel és más partnerekkel a Covid19-oltóanyagok és -gyógyszerek gyártása, a kritikus fontosságú nyersanyagok újrafeldolgozása, a tiszta hidrogén értéklánca, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású cementgyártás, a chippek tanúsítása és az adatokra vonatkozó szabványok tekintetében azonosított szabványosítási prioritások azonnali kezelése érdekében;
- magas szintű fórumot hoz létre, amelynek feladata, hogy segítse a Bizottságot a jövőbeli szabványosítási prioritások előrejelzésében, és együttműködjön az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal az e prioritásokkal kapcsolatos politikai egyeztetések biztosítása érdekében;
- 2022-től megjeleníti a szabványosítási prioritásokat az Unió éves szabványosítási munkaprogramjában;
- felülvizsgálja a meglévő szabványokat, hogy az európai zöld megállapodás és az Európa digitális évtizede célkitűzéseinek teljesítése és az uniós egységes piac rezilienciájának támogatása érdekében meg lehessen állapítani a felülvizsgálatok vagy új szabványok szükségességét;
- létrehozza a *szabványokkal kapcsolatos uniós kiválósági központot* a szabványosítási szakértelem összefogása érdekében, valamint kinevez egy szabványosítási főtitkárviselőt e hálózat irányítására, aki biztosítja a szabványosítási tevékenységeknek az EU szakpolitikai célkitűzéseivel és stratégiai érdekeivel való összehangolásának bizottsági felügyeletét;
- együttműködik az európai szabványügyi szervezetekkel a szabványok kidolgozásának és elfogadásának felgyorsítását célzó konkrét megoldások és célok kidolgozásában, konkrét megoldások végrehajtásával az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* kihirdetésre váró szabványok és az uniós jog közötti összhang érdekében.

III. Az európai szabványosítási rendszer integritásának, inkluzivitásának és hozzáférhetőségének fenntartása a jó kormányzás elveinek érvényesítése érdekében

Az európai szabványosítási rendszerben az európai szabványügyi szervezetek (ESO-k), az Európai Szabványügyi Bizottság (CEN), az Európai Elektrotechnikai Szabványügyi Bizottság (CENELEC) és az Európai Távközlési Szabványügyi Intézet (ETSI) kiemelt és kiemelkedő szerepet töltenek be: egyedül ezek a szervezetek jogosultak a Bizottság által kiadott szabványosítási felkérésekkel kapcsolatos munka elvégzésére. Ez a szerep onnan ered, hogy az uniós jogalkotó úgy döntött, ezeket a magánjogi szervezeteket kéri fel, hogy az európai szabványosításról szóló 1025/2012/EU rendelet 10. cikkének megfelelően dolgozzanak ki szabványokat és szabvány jellegű dokumentumokat.

Az európai szabványügyi szervezetek különleges jogállása köteleességekkel is jár. A szabványoknak nem csupán technikai elemekkel kell foglalkoznia, hanem minden eddiginél nagyobb mértékben az Unió alapvető demokratikus értékeit és érdekeit, valamint ökológiai és szociális elveket is magukban kell foglalniuk. A kiberbiztonsági szabványok vagy a kritikus infrastruktúrák rezilienciája például stratégiai dimenzióval rendelkezik. Ez különösen fontos azon harmonizált szabványok esetében, amelyeket az uniós harmonizációs jogszabályok alapján fogadtak el, és amelyek hivatkozásait kihirdették az *Európai Unió Hivatalos Lapjában*, ezeket ugyanis a Bíróság e szabványok értelmezése céljából az uniós jog részének tekinti⁶. Annak érdekében, hogy az európai szabványosítási rendszer e tekintetben eredményeket mutasson fel, intézkedéseket kell hozni annak biztosítására, hogy a rendszer valóban előmozdítsa az EU érdekeit és értékeit.

A Bizottság aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az európai szabványügyi szervezeteken – különösen az ETSI-n – belüli döntéshozatali folyamatok napjainkban egyenlőtlen szavazati jogot biztosítanak bizonyos vállalati érdekek számára: egyes multinacionális vállalatok ugyanis több szavazatot szereztek, mint azok a testületek, amelyek az érdekelt felek teljes közösségét képviselik. A Bizottság ezért úgy véli, hogy szükség van az adminisztratív és jó kormányzási elvek érvényesítésére azokban az esetekben, amikor az európai szabványügyi szervezetek az európai szabványosítási felkérések

⁶ A Bíróság 2016. október 27-i ítélete, C-613/14, ECLI:EU:C:2016:821. .

alapján járnak el, és olyan szabványokat dolgoznak ki, amelyek az uniós polgárok érdekében előírt szabályoknak való megfelelést igazolják.

Ezért a Bizottság a mai napon az 1025/2012/EU rendelet módosításáról szóló rendeletjavaslatot terjeszt elő. A módosító javaslat előírja, hogy ahhoz, hogy a szervezetek a Bizottság szabványosítási felkérésére jogosultak legyenek, az EU és az EGT nemzeti szabványügyi testületei küldötteinek kell döntési jogkörrel rendelkeznie a Bizottság által megbízott szabvány kidolgozásának minden egyes szakaszában. Ez a nemzeti szabványügyi testületekben a társadalmi érdekelt feleket is magában foglaló kiegyensúlyozott képviselő révén növelni fogja a folyamat nyitottságát, átláthatóságát és inkluzivitását.

A kkv-k az innováció fontos mozgatórugói és a szabványok jelentős felhasználói. Ugyanakkor javítani kell a szabványfejlesztési folyamatokhoz és a szabványokhoz való hozzáférésüket. Az 1025/2012/EU rendelet 6. cikke kkv-barátabb feltételeket ír elő (szabad hozzáférés a szabványtervezetekhez, a nemzeti szabványügyi testületek tevékenységeihez való hozzáférés, a szabványokra vonatkozó egyedi díjak alkalmazása stb.).

Ezt szem előtt tartva, az 1025/2012/EU rendelet módosításának kiegészítéseként a Bizottság felszólítja az európai szabványügyi szervezeteket, hogy 2022 végéig tegyenek javaslatot szervezetirányításuk korszerűsítésére. Ennek ki kell terjednie az ipari érdekek egyenlőtlen és átláthatatlan képviselőtének kezelésére, valamint a kkv-k, a civil társadalom és a felhasználók fokozott bevonására. Az európai szabványügyi szervezeteknek fontolóra kell venniük a szabványokhoz és egyéb szabvány jellegű dokumentumokhoz való szabad hozzáférést is. A Bizottság készen áll arra, hogy a meglévő fórumok felhasználásával konstruktív párbeszédet folytasson az európai szabványügyi szervezetekkel és segítse őket e célkitűzés elérésében. Amennyiben nem történik megfelelő előrelépés, a Bizottság szükség esetén mérlegelni fogja az 1025/2012/EU rendelet felülvizsgálatára irányuló javaslat előterjesztését. A Bizottság 2022 második negyedévében megkezdi az 1025/2012/EU rendelet értékelését.

Nemzeti szinten többet lehet tenni a szabványosítási fejlesztésekhez és magukhoz a szabványokhoz való hozzáférés javítása érdekében. A Bizottság ezért szakértői értékelési folyamatot indít az uniós tagállamok és a nemzeti szabványügyi testületek között a bevált gyakorlatok cseréje és az arra vonatkozó új elképzelések előmozdítása érdekében, hogy miként lehetne előmozdítani a kkv-barát feltételeket, valamint a civil társadalom és a felhasználók bevonását az egész Unióban. Emellett a Bizottság fel fogja használni a meglévő hálózatokat – köztük az Enterprise Europe Networköt (EEN) is – annak érdekében, hogy a kkv-k szélesebb közönségéhez jusson el, képzéseket, tájékoztató előadásokat szervezzen és útmutató anyagokat készítsen.

A közelmúltban elfogadott jogszabályok⁷ és bizottsági javaslatok⁸ a Bizottság számára felhatalmazást adnak arra, hogy egyedi esetekben végrehajtási jogi aktusok révén technikai vagy közös előírásokat fogadjon el. Tekintettel a harmonizált szabványoknak az uniós harmonizációs jogszabályokban betöltött szerepére, ez a lehetőség tartalékmegoldásként került beillesztésre annak biztosítása érdekében, hogy a közérdek ne sérüljön azokban az esetekben, ha a harmonizált szabványok hiányoznak vagy nem elégségesek. Az ágazati megközelítések szétaprózódásának elkerülése érdekében a Bizottság horizontális megközelítés kialakítására fog törekedni azon kritériumok és eljárások tekintetében, amelyek alapján a Bizottság felhatalmazást kaphatna arra, hogy végrehajtási

⁷ Az uniós termésmenővelő anyagokról szóló (EU) 2019/1009 rendelet, az orvostechnikai eszközökről szóló (EU) 2017/745 rendelet, az *in vitro* diagnosztikai orvostechnikai eszközökről szóló (EU) 2017/746 európai parlamenti és tanácsi rendelet (2017. április 5.), a közsférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló (EU) 2016/2102 európai parlamenti és tanácsi irányelv (2016. október 26.), valamint az (EU) 2019/881 rendelet (kiberbiztonsági jogszabály).

⁸ Mesterséges intelligencia (COM(2021) 206), akkumulátorok (COM(2020) 798), gépipari termékek (COM(2021) 202), hidrogén- és gázpiac (COM(2021) 804).

jogi aktusok révén közös előírásokat dolgozzon ki azokban az esetekben, amikor a vonatkozó jogszabályok ezt lehetővé teszik. Ez lehet a helyzet például akkor, ha a szabványok elfogadása késik, vagy a folyamat az érdekelt felek közötti konszenzus hiánya miatt megakad. Az ezen stratégiában bejelentett, újonnan létrehozott *uniós kiválósági központ* biztosítja az említett közös előírások kidolgozásához szükséges technikai szakértelmet.

A Bizottság:

- jogalkotási javaslatot terjeszt elő az 1025/2012/EU rendelet módosításáról, amelyben olyan alapvető kritériumokat javasol, amelyeket az 1025/2012/EU rendelet 10. cikke szerinti európai szabványosítási kérelmek kezelése során be kell tartani;
- felhívja az európai szabványügyi szervezeteket, hogy 2022 végéig tegyenek javaslatokat irányításuk korszerűsítésére a közérdek, valamint a kkv-k, a civil társadalom és a felhasználók érdekeinek teljes körű képviselete, valamint a szabványokhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében;
- megkezdi az 1025/2012/EU rendelet értékelését annak megállapítása érdekében, hogy az továbbra is megfelel-e a célnak;
- 2022 végéig szakértői értékelési folyamatot indít a tagállamok és a nemzeti szabványügyi testületek körében az inkluzivitás – többek között a civil társadalom és a felhasználók körében való – növelése, valamint annak érdekében, hogy kkv-barát szabványosítási feltételeket érjenek el;
- horizontális megközelítést dolgoz ki a műszaki vagy közös előírások kidolgozására az ágazati jogszabályok alapján hozott végrehajtási jogi aktusok révén.

IV. Globális szabványalkotás: az EU vezető szerepének támogatása a kulcsfontosságú technológiák élvonalaként, valamint az uniós alapértékek előmozdítása

Az Európai Unió hagyományosan jelentős globális tényező a nemzetközi szabványosítási tevékenységek terén, és jó eredményeket ért el a nemzetközi szabványok európai szabványokra való átültetése terén. Napjainkban az európai szakértők és nemzeti szabványügyi testületek továbbra is fontos szereplők, de a geopolitikai helyzet az elmúlt években jelentősen megváltozott: más szereplők az EU-nál sokkal határozottabb megközelítést követnek a nemzetközi szabványosítás terén, és befolyásra tettek szert a nemzetközi szabványügyi bizottságokban. Az EU célja, hogy a nemzetközi normákat az értékeivel és érdekeivel összhangban alakítsa, de erős versennyel kell szembenéznie⁹.

Az EU-nak és tagállamainak elő kell mozdítaniuk a nemzetközi szabványosítási tevékenységek stratégiaibb megközelítését, nevezetesen a Nemzetközi Távközlési Egyesületben (ITU), a Nemzetközi Szabványügyi Szervezetben (ISO) és a Nemzetközi Elektrotechnikai Bizottságban (IEC), de más releváns globális partnerségekben, fórumokon és konzorciumokban¹⁰ is, az EU globális versenyképességének, biztonságának és nyitott stratégiai autonómiájának, valamint azon képességének biztosítása érdekében, hogy az uniós értékeket előmozdítsa.

Az Unió tagállamai, szabványügyi testületei és az uniós iparágak nem hangolják össze és nem osztják meg hatékonyan erőforrásaikat a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) nemzetközi szabványosítási folyamatainak és elveinek – úgymint a nyitottság, az átláthatóság és a konszenzus – támogatása céljából. Ez ahhoz a helyzethez vezetett, hogy a nemzetközi műszaki bizottságokban a világ más régiói jutnak vezető szerephez olyan érzékeny területeken, mint a lítiumakkumulátor, az arcfelismerés vagy a digitális ikermodell technológiája, saját technológiai megoldásaikat népszerűsítve, amelyek gyakran összeegyeztethetetlenek az EU értékeivel, szakpolitikáival és szabályozási keretével.

⁹ Lásd még a Bizottság 2021. évi stratégiai előrejelzési jelentésében szereplő elemzést.

¹⁰ Pl. 3GPP, OneM2M, IETF, IEEE, W3C, OASIS, ECMA International, UN/CEFACT.

Annak érdekében, hogy erősödjön az EU hangja a globális szabványosításban, javítani kell az uniós tagállamok, a nemzeti szabványügyi testületek és az uniós érdekelt felek közötti koordinációt. A *szabványokkal kapcsolatos uniós kiválósági központ* nyomon fogja követni a vonatkozó nemzetközi szabványosítási tevékenységeket, és politikai szinten elő fogja mozdítani a koordinációt az ezen stratégiában bejelentett magas szintű fórumon keresztül.

Különösen kritikus a helyzet az internet szabványosítása, a szabad, nyílt, hozzáférhető, inkluzív és biztonságos globális internet előmozdítása kapcsán. Az elmúlt években az internetprotokollok nemzetközi szabványosítása egyre átpolitizáltabbá vált, ami azzal a veszéllyel jár, hogy korlátozza a globális nyílt internet fejlődését, és világszerte akadályozza a digitalizálási folyamatot. A Bizottság aktívan foglalkozni fog ezzel a kérdéssel: hasonlóan gondolkodó partnereinkkel szoros együttműködésben, a G7-ek¹¹ és az EU-USA Technológiai és Kereskedelmi Tanács (TTC) munkájához kapcsolódva törekedni fog az európai jelenlét megerősítésére az érintett nemzetközi fórumokon. Az újonnan létrehozott és e stratégiában bejelentett, a *szabványokkal kapcsolatos uniós kiválósági központ* támogatni fogja ezt a munkát. A Bizottság nyomon fogja követni a nemzetközileg elfogadott kulcsfontosságú internetes szabványok alkalmazását, és ezeket az információkat, illetve a kapcsolódó bevált gyakorlatokat elérhetővé teszi egy uniós internetes szabványok nyomon követésére szolgáló weboldalon. A Bizottság olyan lehetséges szakpolitikai intézkedéseket is javasolni fog, amelyek elősegítik az olyan kulcsfontosságú internetes szabványok bevezetését, mint az IPv6¹².

A környezettudatos tervezés és a fenntartható termékekre vonatkozó kezdeményezés keretében bevezetendő fenntarthatósági követelmények szükségessé teszik az európai piacra vonatkozó szabványok kidolgozását. Az EU-nak törekednie kell e szabványok globális elfogadásának előmozdítására annak érdekében, hogy biztosítsa az alapul szolgáló szakpolitikai célok szélesebb körű nemzetközi követését, és versenyelőnyt biztosítson az elsőként cselekvő iparágak számára.

A Bizottság figyelemmel kíséri továbbá az úrforgalom-irányítás nemzetközi szabványosítását és uniós megközelítést dolgoz ki e téren, tekintettel ennek közvetlen hatásaira a világűr biztonságos és fenntartható használata szempontjából, valamint az űrtechnológiák szerepére az EU technológiai szuverenitásra irányuló erőfeszítései kapcsán. A polgári, a védelmi és az űripár közötti szinergiákra vonatkozó cselekvési terv¹³ részeként a Bizottság – más kulcsfontosságú érdekelttel szoros együttműködésben – tervet fog előterjeszteni a meglévő polgári/védelmi hibrid szabványok alkalmazásának előmozdítására, és vezető szerepet fog vállalni az új szabványok nemzetközi szintű kidolgozásában.

A Bizottság arra ösztönzi az uniós tagállamokat, hogy támogassák a civil társadalom, a kkv-szakértők, a szakszervezetek és a fogyasztók képviselőinek részvételét a nemzetközi szabványosítási tevékenységekben. Mivel a szabványok nemcsak a termék műszaki vonatkozásait szabályozzák, hanem hatással lehetnek az emberekre, a munkavállalókra és a környezetre is, az inkluzív és több érdekelt felet bevonó megközelítés fontos szerepet játszik a szabványalkotással kapcsolatos félék és ellensúlyok rendszerében.

Az EU társadalmi, környezetvédelmi és etikai értékeit számos hasonlóan gondolkodó globális partner is osztja. Az EU által kötött kereskedelmi megállapodásokban a kereskedelem technikai akadályairól és a helyes szabályozási gyakorlatokról szóló fejezetek már most is szerepet játszanak az uniós szabványosítási célkitűzések előmozdításában, különösen a nemzetközi szabványok kereskedelmi partnereink általi elfogadásának előmozdítása és az érintett szabványügyi testületek együttműködése révén. Ugyanakkor a kereskedelmi megállapodásokat és partnerségeket fokozottabb stratégiai megközelítésben is mozgósítani lehetne annak érdekében, hogy a főbb partnereinkkel közös érdekeket

¹¹ A G7-ek digitális és technológiai minisztereinek találkozáján kiadott miniszteri nyilatkozat (2021. április 28.)

¹² JOIN(2020) 18 final.

¹³ COM(2021) 70 final.

támogassák a nemzetközi szabványalkotás keretében. Az EU nemzetközi partnerekkel folytatott szabványosítási együttműködésének jó példái az Egyesült Államokkal a Kereskedelmi és Technológiai Tanács (TTC) keretében folytatott fokozottabb együttműködésről folyó megbeszélések, illetve a Japánnal, a Koreai Köztársasággal és Szingapúrral tervezett digitális partnerségek keretében a szabványokról folytatandó jövőbeli megbeszélések.

A Bizottság folytatni fogja a párbeszédet más országokkal, például Kínával, és fel fogja térképezni az együttműködés lehetséges területeit, például az európai zöld megállapodás támogatása érdekében. Az Unió szomszédos országokkal és más fontos partnerrégiókkal – például Afrikával vagy Latin-Amerikával és a Karib-térséggel – fennálló gazdasági kapcsolatainak megerősítése érdekében elő kell mozdítani és meg kell könnyíteni az európai és nemzetközi szabványok ezen országok általi elfogadását, valamint részvételüket a szabványok meghatározásában. E célból a Bizottság kezdeményezéseket fog kidolgozni, többek között az európai szabványügyi szervezetek és a harmadik országokban működő szabványügyi testületek között meglévő partnerségekre és együttműködési projektekre építve. Emellett a Global Gateway stratégia révén infrastrukturális finanszírozási tevékenységein¹⁴ keresztül is előmozdítja ezen szabványokat. A nemzetközi kutatási és innovációs együttműködés hasonlóan fontos szerepet játszik az EU mint globális szabványalkotó vezető szerepének előmozdításában.

A Bizottság:

- az uniós tagállamokkal és a nemzeti szabványügyi testületekkel mechanizmust hoz létre a nemzetközi szabványosítás európai megközelítésének nyomon követésére, megosztására, koordinálására és megerősítésére (ISO, IEC, ITU és más releváns nemzetközi fórumok keretében), amelyet a *szabványokkal kapcsolatos uniós kiválósági központ* támogat;
- előmozdítja a szabad, nyílt, hozzáférhető és biztonságos globális internetre vonatkozó nemzetközi szabványok kidolgozását és bevezetését, valamint létrehoz egy uniós internetszabvány-ellenőrző weboldalt;
- figyelemmel kíséri az uniós kereskedelmi megállapodásokban szereplő szabványosítási kötelezettségvállalások tényleges végrehajtását, és felhasználja az ilyen kereskedelmi megállapodásokat, valamint a szabályozási párbeszédet és a digitális partnerségeket arra, hogy stratégiai területeken együttműködjön a hasonlóan gondolkodó partnerekkel a szabványosítás terén, és koordinálja a nemzetközi szabványügyi testületekben képviselt álláspontokat;
- a Szomszédosági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszköz (Globális Európa) és a Horizont Európa révén előmozdítja a szabványosítással és az uniós szabványokkal kapcsolatos nemzetközi együttműködést, többek között az érdekelt felek (kkv-k, civil társadalom, tudományos szakemberek) nemzetközi szabványosításban való részvételének támogatása céljából;
- a fejlesztési együttműködési politika és a Global Gateway részeként egyes kiválasztott afrikai országokban megvalósuló szabványosítási projekteket finanszíroz. Az EU előmozdítja a kulcsfontosságú európai szabványokat a csatlakozási kilátásokkal rendelkező/az EU belső piacával szorosabb integrációban lévő partnerországokban, kezdve az EU szomszédságával.

V. Az időszerű szabványokat előmozdító élvonalbeli innováció

Az EU vezető szerepe a szabványosítás terén ipari ökoszisztémáinak innovációs képességétől függ. Az uniós kutatási, fejlesztési és innovációs (K+F+I) projektek lehetővé teszik, hogy az új technológiák érettebb szakaszba lépjenek, ami kedvez nagyobb léptékben való alkalmazhatóságuknak, és előmozdítja piaci elterjedésüket. Ezért Európa K+I bázisát – többek között a Horizont Európa és elődprogramjai révén – jobban ki kell használni az új szabványokkal kapcsolatos releváns kutatások azonosítása és átadása céljából.

Az EU által finanszírozott szabványosítási célú előkészítő kutatások kiaknázatlan lehetőségeket rejtenek magukban a szabványosítási igények támogatása tekintetében. A szabványosítási célú

¹⁴ JOIN(2021) 30.

előkészítő kutatások megfelelő erőforrás-elosztása segíthet annak biztosításában, hogy Európa vezető szerepet töltsön be a nemzetközi szabványosítási folyamatokban. A Bizottság éves szabványosítási előrejelzése, amely a (több) tudományos eredmény szabványokba való átültetését célzó PSIS-kezdményezés keretében a CEN-nel és a CENELEC-kel együttműködésben valósul meg, fontos gyakorlat a jövőbeli szabványosítási lehetőségek korai felismerése és a kutatói, innovatori és szabványalkotói közösségek közötti kulcsfontosságú kapcsolódások kiépítésére.

Fontos szerep jut a Horizont Európának és az Euratom kutatási és képzési programjának, többek között közvetlen cselekvéseik és partnerségeik (mint a közös vállalkozások és a Digitális Európa program), valamint az EKT közös ipari technológiai ütemtervei révén, amelyek előrevetítik a szabványosítási igényeket, és összekapcsolják a stratégiai prioritásokat a szabványosítási célú megelőző kutatással. Ezért az uniós finanszírozású K+F+I projektek értékelési és felülvizsgálati folyamata már figyelembe veszi a szabványosítási igényeket, például a fő teljesítménymutatók és a jelentéstételi kötelezettségek részeként.

A Bizottság értékelni fogja, hogy miként lehetne jobban támogatni az uniós finanszírozású K+F+I projektekben részt vevő kutatókat és innovátorokat a kapcsolódó szabványosítási tevékenységekben való részvételben. Elindítja a „szabványosítási ösztönző” elnevezésű platformot, amely segítséget nyújt azoknak a kedvezményezetteknek, akiknek a Horizont 2020 és a Horizont Európa keretében végzett kutatási eredményei valószínűleg egy szabvány felülvizsgálatához vagy létrehozásához vezetnek, hogy felmérjék eredményeik szabványosítási jelentőségét. A kutatói és innovációs közösségnek a szabványok kidolgozásába történő korai bevonása szintén lehetőséget kínál a szabványosítással kapcsolatos szakértelem és készségek fejlesztésére. Napjainkban a kutatók, a spin-off vállalkozások és az induló vállalkozások gyakran nem tekintik prioritásnak a szabványosítást: nem mindig ismerik a szabványosítás előnyeit, nem rendelkeznek a szükséges forrásokkal, vagy úgy vélik, hogy a szabványosítási tevékenységekre fordított idő nem elég kifizetődő. A szabványosítási tevékenységek megkönnyítésére és a kutatók és innovátorok stratégiai tudatosságának növelésére irányuló következetes megközelítést fogja előmozdítani a kutatók szabványosításra vonatkozó európai gyakorlati kódexe.

A K+F+I mellett a szabványok sikeres bevezetése közvetlenül függ attól, hogy milyen gyorsan lehet vezető piacokat létrehozni az Unióban. Az olyan technológiák korai bevezetéséhez szükséges kritikus tömeg kiépítése, mint a hálózatba kapcsolt autók, az intelligens gyárak, a digitális egészségügyi rendszerek, európai szintű lendületet ad, ami alátámasztja az EU vezető szerepét ezeken a területeken. Ebben az összefüggésben az olyan kiépítési programok, mint az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF) és a Digitális Európa program (DEP) kritikus fontosságúak a globális szabványokon alapuló európai ipari kapacitásépítés szempontjából, és szerepüket a jövőben meg kell erősíteni.

A jövő szabványainak át kell térniük a szövegesről a géppel olvasható formátumokra, amelyek felhasználóbarátabbak, különösen a kkv-k számára. A Bizottság támogatni fogja ezt az átlálást. Emellett fel fogja kérni az európai szabványügyi szervezeteket, hogy tevékenységeikbe építsenek be nyílt forráskódú megoldásokat is, amelyek gyors interoperabilitási megoldásokat biztosíthatnak a kkv-k számára a technológiai megoldások elterjedéséhez.

A Bizottság:

- elindítja a „Szabványosítási ösztönzőt” a kutatók támogatása érdekében a Horizont 2020 és a Horizont Európa keretében elért eredményeik szabványosítási jelentőségének felmérése céljából;
- 2022 közepéig kidolgozza a kutatók szabványosításra vonatkozó gyakorlati kódexét a szabványosítás és a kutatás/innováció közötti kapcsolat megerősítése érdekében az Európai Kutatási Térségen (EKT) keresztül.

VI. A szabványosítási szakértelem biztosítása a jövőben – az oktatás és képzés iránti igény

A szabványok használata egyre nő, a szabványosítás jelentősége a versenyképesség és a közjó szempontjából vitathatatlan, de a szabványosítással kapcsolatos általános ismeretek és tudás viszonylag csekély. Nem létezik sem formális oktatás, sem szakképzés a szabványosítással kapcsolatban. Számos uniós vállalkozás – nagyok és kicsik egyaránt – nem rendelkezik a szabványosításra vonatkozó strukturált és stratégiai megközelítéssel, amely figyelembe venné a szabványosítás jelentőségét a különböző gazdasági műveletek szempontjából, függetlenül attól, hogy jogszabályi megfelelésről, piacra jutásról vagy általános üzleti stratégiáról van-e szó.

Ez aggasztó, és tükröződik abban is, hogy a szabványosítás-fejlesztési munkához általában nehéz technikai szakértőket találni. Az európai szabványosítási rendszer sikere az iparból, a közigazgatásból, a civil társadalomból, a kutatásból és a tudományos körökből érkező számos szakértőn múlik, akik a szabványfejlesztés valamennyi kritikus területén elvégzik a munkát. Az európai szabványosítási rendszer eddigi sikere nagyrészt a vállalatok, egyetemek, kutatóintézetek és közigazgatási szervek beruházásainak köszönhető. Európának azonban a legjobb szabványosítási szakértőkre van szüksége ahhoz, hogy sikeresen megvalósítsa globális törekvéseit, és támogassa a digitális, zöld és reziliens egységes piacot.

A problémát súlyosbítja a közelgő generációs váltás. Az elmúlt évtizedekben a szabványosítás területén dolgozó szakértők közül sokan nyugdíjba vonulnak. Ugyanakkor a szabványosítási környezet összetettebbé válik: az új technológiai kihívások és horizontális megfontolások – például a mesterséges intelligencia, az adatvédelem vagy a kiberbiztonság – új készségeket tesznek szükségessé a szabványok kidolgozása során. A szabványosítási tevékenységek különböző szinteken valósulnak meg, és a nemzeti, európai és nemzetközi szervezetek kezdeményezései képezik a szabványosítási tendenciák és azok elterjedésének alapját.

Az oktatásban fontos lendületet adhat a szabványosítással kapcsolatos tudatosság és ismeretek bővítésének célzott szabványokkal foglalkozó modulok kidolgozása az üzleti, jogi vagy mérnöki diplomák keretében. A Bizottság elő fogja mozdítani az egyetemi oktatók és diákok tájékoztatását szolgáló egyetemi szabványosítási napok megszervezését. Az oktatási modulok kidolgozásához megfelelő fórumot kínálhatnak a tapasztalatcserére és az ösztönzésre a szabványosításban aktív tudományos szakembereket tömörítő platformok, például a Bizottság EU Akadémiája¹⁵.

A régiókon és klasztereken belül szélesebb körben végzett tájékoztatás hatékony eszköze lehet a szabványosítással kapcsolatos ismeretek előmozdításának és a szabványosítási szakértelem szakoktatáson és a szakképzésen keresztül történő fejlesztésének. Lehetőségek rejlenek az uniós finanszírozási programokon keresztül végzett szabványosítási célú megelőző tevékenységekben is, hiszen ezek során a kutatók fontos ismereteket szereznek, amelyek hozzájárulhatnak a szabványok fejlesztéséhez. Eddig nem születtek kezdeményezések e kutatói szakértelem kiaknázására, ezért a Bizottság most megkezdte egy szabványokkal foglalkozó kutatási hálózat feltérképezését az európai tudományos és technológiai együttműködés (COST) intézkedéseinek keretében.

A Bizottság:

- egyetemi szabványosítási napokat szervez az egyetemi oktatók és diákok szabványosítással kapcsolatos tájékozottságának növelése érdekében;
- a kutatás és az innováció eredményeinek szabványalkotás és szabványosítási célú megelőző kutatás révén történő kiaknázása érdekében kezdeményezéseket indít fiatal kutatók, valamint a Horizont Európa és az Euratom kutatási és képzési programja – ideértve a COST-szövetség – keretében működő hálózataik számára;
- felhasználja a Bizottság EU Akadémia platformját a szabványosítással foglalkozó e-tanulási képzési anyagok terjesztésére; előmozdítja a szabványosítással kapcsolatos felsőoktatási modulok kidolgozását és terjesztését a magas szintű fórum keretében a fiatal szakemberek érdeklődésének felkeltése és a számukra nyújtott szabványosítási képzések, valamint az átképzési lehetőségek

¹⁵ <https://academy.europa.eu/>

VII. Az előttünk álló út: az európai szabványosítási rendszer jövője

A szabványok önmagukban nem jelentenek célt. Olyan szakpolitikai célkitűzések részét képezik, amelyek az ipari versenyképességre, az áruk és szolgáltatások belső piacon belüli szabad mozgására, az innovációra, a biztonságra, a fogyasztók, a munkavállalók és a környezet védelmére, valamint a nyitott stratégiai autonómiára és a klímasemleges, reziliens és körforgásos gazdaságra irányulnak. Ezért rendkívül lényeges, hogy biztosítsuk a szabványok használhatóságát, hatékonyságát és hasznosságát az ipari értékláncok mentén, beleértve a kkv-kat és a társadalmi szereplőket is.

Az EU-nak megvan a lehetősége arra, hogy elsőként cselekvő élcsapatot alkotva vezető szerepet töltsön be a nemzetközi szabványok kialakításában, kihasználva a hasonló gondolkodású nemzetközi partnerekkel fennálló együttműködését, különös tekintettel a jövőbeli stratégiai jelentőségű technológiai területekre. A Bizottság ezért elkötelezett amellett, hogy az európai szabványosítási rendszert működőképesebbé és agilisabbá tegye, illetve biztosítsa azokat a szabványokat, amelyek versenyképesebbé teszik iparunkat, az uniós közérdeket szolgálják, előmozdítják a fenntarthatóságot, valamint megőrzik és megszilárdítják a demokratikus értékeket.

A szabványalkotási folyamat átláthatósága hozzá fog járulni a szabványosítás szűk keresztmetszeteinek megszüntetéséhez és az európai szabványosítási rendszer hatékonyabbá tételéhez. Az átláthatóság azt is lehetővé teszi az állami és magánszereplők számára, hogy jobban megértsék a szabványokkal kapcsolatos jelenlegi hiányosságokat és jövőbeli szükségleteket.

Az európai szabványosítási rendszer sikere szempontjából döntő fontosságú lesz összes érintett szereplő – köztük az intézményközi partnerek, az európai szabványügyi szervezetek, a civil társadalom, az ipar és a tudományos körök – bevonása és rendszeres hozzájárulása, valamint a fékek és ellensúlyok hatékonysága.

Ezen stratégiával a Bizottság megerősíti az EU globális élenjáró szerepét a szabványok kidolgozásában, amely az uniós értékeket támogatja és versenyelőnyt biztosít az uniós iparágaknak.

A Bizottság:

- az európai szabványosítási rendszer nagyobb átláthatósága érdekében az éves uniós munkaprogrammal és az európai szabványosításra vonatkozó IKT-szabványosítási gördülő tervvel együtt éves áttekintő eszközt tesz közzé a tervezett, a jelenlegi és a befejezett szabványosítási tevékenységekről.